

ЛІНГВІСТИКА

УДК 811. 111'221

Л. Л. Макарук

РІВНЕВО-ІЄРАРХІЧНІ ФУНКЦІЇ ПІКТОГРАМ ТА ІДЕОГРАМ

Комунікація – це ключовий чинник функціонування інформаційного суспільства, котра, як свідчить аналіз, набуває нових форм і способів. Вербальні та невербальні засоби, що формують структуру англomовного газетного дискурсу, розглядають у межах прагматики, когнітивістики та соціокультурології (В. В. Богуславська, М. М. Володіна, О. С. Кубрякова, Л. В. Солощук та ін.).

Актуальність дослідження зумовлена потребою в ґрунтовному комплексному аналізі сучасного англomовного комбінованого мас-медійного дискурсу, у якому водночас функціонують вербальні та паралінгвальні елементи.

Мета роботи полягає у виявленні паралінгвальних компонентів комунікації та встановленні структурних рівнів заміщення лінгвальних компонентів.

Завдання дослідження передбачає проаналізувати піктограми та ідеограми, які використовують для заміщення різнорівневих одиниць мови.

Дослідження нинішнього стану графічної системи англійської мови дає змогу розширити її діапазон за рахунок піктограм та ідеограм. Функціонування таких паралінгвальних елементів у мові є складним та багатоаспектним явищем, яке викликає все більший інтерес у дослідників.

Аналізуючи комбіновані літерно-графічні (зображальні) комплекси, можемо стверджувати, що в межах слів паралінгвальні компоненти заміщують різні фонemi або частини морфеми, рідше – лексеми. Найчастіше такі заміни відбуваються в невеликих однокорених словах, які не мають префіксів, суфіксів чи закінчень. При цьому елемент, який заміщує, за формою і структурою максимально наближений до заміщуваного та створює ефект графічної гри, маючи при цьому значно вагоміший маніпулятивний потенціал, ніж кілька мовних. Зазначимо також, що кількість елементів, які утворюють мовну одиницю, може не відповідати кількості, з якої складається позамовний складник.

Запропонований приклад (рис. 1) слугує підтвердженням того, що в межах одного рекламного блоку копірайтери залучають до повідомлення кілька графічних одиниць, об'єднаних однією тематикою, однак різних за формою та структурою. Одній і тій самій же літері «e» в різних словах відповідають відмінні позначки: крапки, які утворюють

літеру; світлофор; піктограма-трикутник; піктограма, що уособлює наближення залізничної колії; велика друкована літера «E»; ідеограми, які показують напрямок руху по смугах; маленька друкована літера «e».

У цьому разі можемо говорити про контекстуальну синонімію й асиметрію графічних знаків, при якій одне й те саме поняття передається сімома різними одиницями. Те ж саме стосується й ідеограм, які використовують у словах, трансформуючи та видозмінюючи їх, надаючи при цьому різного функціонально-сислового навантаження. Наприклад, у слові *Audi* звичний знак оклику набув оберненого вигляду, оскільки автори намагалися якомога точніше передати літеру, яку заміщує цей знак – літеру «i». Прийоми графічної гри також зреалізовані в однокоренових словах, при цьому спостерігаємо квантитативні девіації між кількістю елементів первинної одиниці та її графічного субститути. Наприклад, кореневій морфемі «e» відповідає і один, і кілька графічних знаків.

Рис. 1 [The Times. – 2008. – № 69393. – Monday, August, 3. – p. 9]

Трансформації також підлягають фонемі у словах, утворених способом основоскладання, які місять два корені. У таких випадках заміщують одну з фонем, яка є складовою частиною другого кореня, наприклад:

Рис. 2. [The Sunday Telegraph. – № 2, 475. – 2008. – p. 19]

Наприклад, в однокореновому слові «head» піктограмою замінено літеру «a». Зображення максимально близьке до первинної одиниці за формою, проте за структурою є дещо відмінним (рис. 3).

Рис. 3. [Daily Mail. – 2009. – № 35, 247. – Tuesday, September, 22. – p. 36]

Кореневу фонему «o» можна співвідносити і з максимально

близьким за формою та структурою відповідником, і з таким, що відрізняється формально та структурно, наприклад:

Рис. 4. [Financial Times. – 2009. – February 21 / February 22. – p. 15]

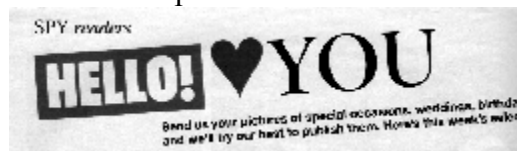
Щодо афіксів, то їх трансформують досить рідко і частіше змінюють лише якийсь один елемент. Так, наприклад у суфіксі “ful” замінюють лише одну літеру «u».

Рис. 5. [The Daily Telegraph. – 2009. – № 47, 992. – p. 16]

Відомо, що аналізований суфікс є словотвірним елементом прикметника. Інші афікси (закінчення та префікси) в аналізованих прикладах не підлягають заміщенню.

Заміщенню підлягають цілі слова, які несуть певні функціональні навантаження у реченнях. Наприклад, на рис. 6 прослідковуємо заміну дієслова-присудка, вираженого піктограмою-серцем, що заміщує дієслово *love*. Піктографічний компонент, наведений на рис. 6, емотивно забарвлений, зафарбований у символічний червоний колір, а для підсилення його семантики, продуценти використовують знак оклику, котрий інтенсифікує важливість сказаного та надає усьому повідомленню емотивної експресивності.

Рис. 6. [Hello. 2009. – № 1085. – p. 122]

У проаналізованому прикладі дієслово замінено однокомпонентним паралінгвальним піктографічним компонентом. У цьому випадку простежуємо кілька особливостей. Замість п'ятилітерного слова (*loves*) відбулася однознакова графічна субституція, що підтверджує сучасну стійку тенденцію до мовної економії. У такий інноваційний спосіб читачам постійно повідомляють, що часопис «Hello!» любить свою аудиторію.

Корпус зібраного фактичного матеріалу дає підставу стверджувати, що в будові слів та речень простежуємо залучення новаторських тенденцій. Ідеться передусім про лексичні одиниці, утворені шляхом одночасного поєднання алфавітних літер та їхніх позамовних субститутів. Сукупно вони утворюють лексичну одиницю,

яка передає певний зміст та надає повідомленню емотивного забарвлення.

Отже, схарактеризовані вище приклади дають усі підстави стверджувати, що одну й ту саму літеру можна представити кількома різними паралінгвальними компонентами, які утворюють синонімічний ряд. Однак поза аналізованим контекстом значення більшості цих знаків набуде абсолютно відмінного смислу, що підтверджує важливість дистрибуції для актуалізації значення вербальної чи паралінгвальної одиниць.

Список використаної літератури

- 1. Богуславская В. В.** Моделирование текста: лингвосоциокультурная концепция. Анализ журналистских текстов / В. В. Богуславская. – [2-е изд.]. – М. : Изд-во ЛКИ, 2008. – 280 с.
- 2. Володина М. Н.** Язык СМИ – основное средство воздействия на массовое сознание / М. В. Володина // Язык средств массовой информации : учеб. пособие для вузов / под ред. М. Н. Володиной. – М. : Академ. Проект ; Альма Матер, 2008. – 760 с. – (Gaudeamus). – С. 6 – 25.
- 3. Краткий словарь лингвистических терминов** / [Е. С. Кубрякова, В. З. Демьяненко, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина]; под общ. ред. Е. С. Кубряковой. – М. : Филол. Фак. МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. – 197 с.
- 4. Солощук Л. В.** Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англomовному дискурсі / Л. В. Солощук. – Х. : Константа, 2006. – 298 с.

Макарук Л. Л. Рівнево-ієрархічні функції піктограм та ідеограм

У статті проаналізовано піктограми та ідеограми, які використовують у сучасних англomовних мас-медійних текстах замість фонем, морфем та лексем. У наведених прикладах проілюстровано, що здебільшого заміщенню підлягають морфема та одиничні фонема, щодо лексем, то найчастіше замінюють дієслова, які використовують у розповідних та питальних реченнях. Паралінгвальні одиниці, подібно до їхніх мовних відповідників, контекстуально зумовлені, а їхня семантика корелює з вербальною частиною, вступаючи у різні типи зв'язків.

Ключові слова: піктограма, ідеограма, фонема, морфема, лексема.

Макарук Л. Л. Уровнево-иєрархические функции пиктограмм и идеограмм

В статье проанализированы пиктограммы и идеограммы, которые используют в современных англоязычных масс-медийных текстах вместо фонем, морфем и лексем. В примерах проиллюстрировано, что в большинстве случаев происходит замещение морфем и единичных фонем, иногда лексем. Что касается лексем, то чаще всего замещают глаголы, которые используют в повествовательных

и вопросительных предложениях. Паралингвальные единицы, так же как и их языковые корреляты, контекстуально зависимы, а их семантика соотносится с вербальной частью, вступая в разные типы связей.

Ключевые слова: пиктограмма, идеограмма, фонема, морфема, лексема.

Makaruk L. L. Level-hierarchic Functions of Pictograms and Ideograms

This article deals with the pictograms and ideograms which are used in modern English mass media discourse instead of phonemes, morphemes and lexemes. In the given examples we see that in most cases morphemes and singular phonemes are substituted with the graphical elements. As to the substitution of lexemes mainly the verbs, used in statements and questions, have been substituted. Paralinguistic units are contextually dependant and their semantics correlates with the verbal part through different types of relations.

Key words: pictogram, ideogram, phoneme, morpheme, lexeme.

Стаття надійшла до редакції 06.02.2013 р.

Прийнято до друку 28.02.2013 р.

Рецензент – к. філол. н., доц. Рогач О. О.

УДК 811.112.5

Ю. М. Марченко

РОЛЬ ФЛАМАНДСКОГО ЯЗЫКА В БЕЛЬГИИ

В аспекте мировой интеграции и глобализации возрастает интерес языковедов к вопросам изучения характера языковых ситуаций в различных регионах мира и межъязыковой интерференции. Изучение языковой ситуации той или иной страны имеет важное практическое значение, позволяя раскрыть основы и характер языковой политики государства, оценить перспективность того или иного курса в отношении языка, прогнозировать тенденции языковой жизни страны.

На территории европейского континента «языковая проблема» является достаточно важной, растёт воздействие общественных институтов на функционирование, развитие и взаимодействие языков. Государство Бельгия и длящиеся веками на её территории противостояние двух этносов, валлонов и фламандцев, представляет значительный интерес для социолингвистов. Однако анализу речевого поведения информантов, членов различных социальных групп Бельгии, фактически не уделялось внимания, достаточно фрагментарно исследовались проблемы межъязыковой интерференции с учетом доли и